

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 5 • год. ХСV • 9 март 2018 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

ДЕКЛАРАЦИЯ НА ЦЕНТРАЛНОТО РЪКОВОДСТВО НА СТДБ

26 март е паметна дата в летописа на Съюза на тракийските дружества в България и една от най-славните и героични страници от българската история, чиято значимост може да се съизмерва с дати като 3 март и 6 септември.

На тази дата почитаме Деня на Тракия и се покланяме пред подвига на българските войни и опълченци, загинали за освобождението и единението на Родината.

26 март е ден на триумф, но и на трагедия, защото е свързан с разореността на тракийските българи през 1913 г. Традиционно на този ден почитаме паметта на хилядите тракийци, прогонени от родните си места, които остават в турско, а бежанците намират подслон в освободеното Отечество. Въпреки гоненията, тракийци остават верни на девиза „Не забравяйте, но не отмъщавайте“.

26 март е един от най-ярките символи на българската памет, която трябва да тачим и почитаме, защото народ, който не уважава миналото си, няма бъдеще!

Тази година Денят на Тракия съвпада със срещата във Варна между Жан Клод Юнкер – председател на Европейския съвет и Доналд Туск – президент на Европейския съвет с президента на Република Турция Реджеп Тайип Ердоган. Домакин на срещата ще бъде Бойко Борисов – министър-председател на Република България.

Съюзът на тракийските дружества като обществено-патриотична организация, която участва в живота на България със загриженост за държавата и през призмата на интересите на потомците на бежанците от Тракия и Мала Азия, напомня, че Българският парламент и правителството имат своя дълг към наследниците на прогонените българи да получат сто години по-късно морално и материално обезщетение за своето имущество, което е било заграбено и сега се ползва от съвременната турска държава.

СТДБ напомня на ръководителите на ЕС и на министър-председателя на Република България, че резолюцията на Европейския парламент от 2008 г.

обвързва възможността за членство на Турция в ЕС с разрешаването на откритите въпроси със съседните страни, в т.ч. и на ТРАКИЙСКИЯ ВЪПРОС.

СТДБ очаква държавническа позиция по Тракийския въпрос, която да отговаря на законните интереси на стотиците хиляди граждани на Република България – потомци и наследници на бежанците от Тракия и Мала Азия. Убедени сме, че с добра воля и в подходяща форма на обсъждане може да се стигне до взаимно приемлив за Република България и Република Турция резултат.

СТДБ пожелава успех на срещата във Варна на ръководителите на ЕС с президента на Република Турция при домакинството на министър-председателя на Република България и настоява за обсъждане на въпросите от взаимен интерес на принципна основа, без допускане на възможности за двоен стандарт при вземането на съответните решения.

20 февруари 2018 г.
гр. София

3 МАРТ 2018 г.

140 ГОДИНИ ОТ ОСВОБОЖДЕНИЕТО НА БЪЛГАРИЯ

На 3 март представители на тракийските дружества поднесоха цветя и венци на Паметника на Царя Освободител и на Паметника на опълченците в София и участваха в церемония, организирана от Столичната община, фондацията „Героите на България“ и Софийското сдружение на приятелите на Русия „Александър Невски“ по случай 140 години от Освобождението на България от турско робство.

С ВЯРА В СЪРЦАТА ТРАКИЙЦИ СТРОЯТ ХРАМ

Първата копка бе направена на Тодоровден в Шуменския квартал „Тракия“

ВЕСКА ЛАМБОВА

И Бог днес помогна! Снегът се стопи, небето се отвори, душите се стоплиха... Тракийското дружество „Чанакча“ в Шумен събра своите членове, дойдоха много съграждани, гостите пристигнаха, водени от Негово високпреосвещенство Варненския и Великопреславския митрополит Йоан, за да се положи основният камък на православния храм в квартал „Тракия“. Той ще носи името на шуменец, признат за светец от православната църква затова, че живота си не пожалил и в името на вярата българска загинал – Свети мъченик Райко Шуменски.

А днес е и Тодоровден, голям християнски празник. В него се смесват християнското и езическото... Християните почитат своя си мъченик Теодор Тирон, и заедно с това се радват и на конните надбягвания, които се провеждат всяка година в конезавода „Кабюк“ край Шумен. Кръстът и жаравата тракийци си ги носят още от „долу“, когато по време на Балканската война са прокудени от родната Чанакча. Тези две противоположности са се вградили в душата на българите, откакто са дошли на конете си тук и са забили меч на новата си Родина, на няколко километра от Шумен, в Старопрестолна Плиска, после приели и християнската вяра. Трудно с езичеството се простили и странджанските тракийци, заселили се край Цариград преди 300 години в село Чанакча. Но веднъж обрекли се на новия Бог, те и до днес не го заменят с друг, носейки все пак нещичко и от езичеството... Така Христос и остатъците от Тангра вървели един до друг в душите на тракийци. Носели ги в сърцата си през мрачните векове на робството, когато ятаган и меч ги откъсвали от тях... И най-вече заради тази велика християнска вяра и, за да спасят живот и поколение, те оставят роден край и се заселват тук, в България... Там, в Чанакча, те имат своя православен храм, почитат своя Бог, но когато идват тук, на Шуменска земя, построяват училище, читалище, тракийско дружество създават, а за черква не се е време намерило, а и парите пак не са достигали...

Продължава на 2-а стр.

ЗАСЕДАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНОТО РЪКОВОДСТВО НА СТДБ

На 20 февруари т.г. се състоя заседание на Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България. То е с обновен състав след изборите в Общото събрание през месец януари: Красимир Премянов-председател, ген. Тодор Бояджиев – зам.-председател, Краснодар Беломорски – зам. председател,

Михаил Вългов – зам.-председател, Стефан Начев – главен секретар и членове Ангел Петров, проф. Васил Проданов, Елена Мурджева, Митрополит Киприян, Кирил Йорданов, Милен Люцканов, Петра Мечева, проф. Стати Статев, Цанко Атанасов и Чавдар Георгиев.

Централното ръководство прие Декларация по случай срещата на 26 март

във Варна на премиера Борисов и президента Ердоган с участието на европейски лидери. Тя ще се състои в Деня на Тракия и деня, в който се навършват 105 години от победата при Одрин. Тази декларация, която поместваме на 1 стр. днес, е преведена на английски език и вече е изпратена в Брюксел и на всички посланици

у нас на странителчленки на Европейския съюз.

Членовете на Централното ръководство обсъдиха и приеха Правила за членство в Съюза на тракийските дружества в България на физически лица. Разгледани бяха и други актуални въпроси като критериите за подпомагане на тракийските дружества.

125 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА СТОЯН МАВРОДИЕВ

На 19 февруари 2018 г. се навършиха 125 години от рождението на Стоян Мавродиев – патрон на тракийското дружество в Търговище. Стоян Димитров Мавродиев е емблематична за Търговище енциклопедична личност. Общественик, журналист, учител и читалищен деец, директор на местната гимназия „Св. Седмочисленици“, инициатор за създаването на сдружението на тракийските българи в града, ръководител на въздържателното дружество в гимназията. Полиглот, който свободно говори френски, турски и гръцки език.

„Всеки обича родното си място... дори то да е най-затънтеното и бедно селце“

Видният търговишки общественик е роден на 19 февруари 1893 г. в с. Хиделий, Одрински вилает, според проучването на историка Тоня Любенова. Отново според данните, описани от нея, той е един от 4-мата сина на Мавроди и Петкана Димитрови. Майка му е дъщеря на Стоян Граматиков. Стоян Мавродиев учи в Софийския университет, но прекъсва

обучението си по време на Балканската война, а семейството се налага да напусне родните земи и да се пресели в България, в Ески Джумая, където общината предоставя подслон. Завършва университета през 1920 г., след участието си в Първата световна война. Специалността му е „Биология и химия“, с изследвания върху ембриологията на птиците, слепи-

те хора, педагогиката. Стоян Мавродиев, освен че е инициатор на създаването на тракийската организация на бежанците в Търговище, е и неин първи председател близо 40 години – от 1915 г. до 1954 г. Постоянно работи за облекчаване на тяхната съдба. Пише прошения за оземляване на тракийците, защитава ги и предоставя дома си за бе-

седи и срещи. През 1940 г. напуска Търговище и отива в столицата, където е заместник-директор на 6-та мъжка гимназия. Въпреки че е в София, той не престава да работи в името на тракийските българи. Пише статии във в. „Тракия“ и сп. „Завет“, работи активно по проблемите на тракийските културно-просветни дружества. Според проучването на

Тоня Любенова през 1948 г. Стоян Мавродиев се завръща като директор на новата девическа гимназия в Търговище. Награждаван е за дългогодишната си педагогическа дейност. Напуска този свят на 3 февруари 1960 г. С решение от 1998 г. на Общинския съвет в Търговище площадът пред читалище „Напредък – 1864“ носи неговото име, а през 2003 г. поставена възпоменателна плоча на Стоян Мавродиев. Негова видна наследничка е общественичката и дългогодишна директорка на библиотеката Стойка Мавродиева – Теодосиева.

Според проучването на

ПОЛЗОТВОРНА СРЕЩА В АСЕНОВГРАД

Председателят на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Премянов заедно с главния секретар на Съюза Стефан Начев и членът на Централното ръководство Чавдар Георгиев посетиха Асеновград и запознаха актива на тракийското дружество „Родопи“ с основните задачи, които изпълнява Съюзът. На срещата присъстваха председателката на дружеството Ели Воденичарова, предишният председател Георги Анастасов, както и представители на ансамбъла за народни песни и танци „Капитан Петко войвода“. Представителите на СТДБ бяха приети от кмета на община Асеновград Емил Караиванов, който изрази подкрепа си към дейността на тракийското дружество и ансамбъла, както и към тракийската кауза. Проявите на дружеството ще бъдат включени в културния календар на общината, потвърди кметът Караиванов.

Покана

Всяка година Тракийско сдружение „Национална инициатива „Завръщане към корените“ и „По обратния път на дедите ни“ заедно със Съюза на тракийските дружества в България и Тракийския научен институт организира срещи и експедиции за потомци на тракийски и малоазийски бежанци от Одринска и Беломорска Тракия и Мала Азия от цялата страна.

Тази година това ще стане на 28 април 2018 г. в Несебър благодарение на любезните домакини от Община Несебър, Тракийско дружество в Несебър, народно читалище „Яна Лъскова“ и ФФ „Българка“ – Несебър.

Националната инициатива-среща „Завръщане към корените“ е завръщане към родовите корени, към спомена за мама и татко, баба и дядо, прадедите, техния бит, традиции, обичаи, откриване на досега неоткрити близки и роднини, едно чувство на вълнение, което с думи не може да се опише...

Националната инициатива-среща е място, където ние, потомците на тракийските и малоазийските бежанци, поставяме въпроси свързани с нашите деди, получаваме отговори, правим предложения, предлагаме инициативи...

Инициативи, на които успяваме за пореден път да коленичим пред величието на нашите незабравими тракийци и малоазийци, нашите деди, нашите тракийски и малоазийски бежанци, да помълчим, цветя да поднесем, свещичка да запалим, и цялата обич таена все в душите ни на тях, за които само сме чували, на тях, с които сме имали щастието да живеем и разкажете техни да слушаме, на тях с които до вчера сме били заедно, днес отново всички заедно нашата обич таена все в

9-ТА НАЦИОНАЛНА ИНИЦИАТИВА-СРЕЩА „ЗАВРЪЩАНЕ КЪМ КОРЕНИТЕ“ гр. НЕСЕБЪР, 28 април 2018 г.

душите ни на тях да подарим!

За пореден път да поискаме истината за нашите тракийски и малоазийски бежанци да бъде призната такава каквато е, а нерешените вече толкова години въпроси за тях да бъдат решени съгласно силата на международното право, съгласно силата на правните норми, съгласно силата на защитените права на бежанците, съгласно силата на защитените права на тракийските и малоазийските бежанци.

И през сълзи да прошепнем, „Не са забравени нашите деди... Помним ги... Жилав е коренът ни...“

За да е жива историята на дедите ни, на тракийските и малоазийските бежанци, за да има РОД РОИ СЕ, РОД НЕ ГИНЕ, за да не прекъсва родовия корен... За да знаем и помним и предаваме историята на дедите си такава, каквато е тя! Истинската! За да коленичим пред тяхната сила, гордост и достойнство! За да поддържаме огъня на синовната обич и преклонение, за да го разгаряме и на младите и на децата да го предаваме!

Очакваме Ви!

За информация: Божана Богданова,
тел. 0886201574,
e-mail bojana.bogdanova@gmail.com

С ВЯРА В СЪРЦАТА ТРАКИЙЦИ...

Продължение от 1-а стр.

Затова доста късно, преди дванадесет години, църковното настоятелство закупи парцел, отците осветиха мястото и започна събирането на средства за построяването на черква в квартала Цяла дузина години минаха докато най-сетне се реши въпросът за полагането на основния камък на християнския храм. Събрани са вече достатъчно пари, за да се започне голямото дело. И това стана... Чувстваше се как всички се радваха, как горяха очите от вълнение и виждаше се доволството в душите на хората, които дойдоха да почетат това голямо събитие. Освещаването

и полагането на подолтарния камък бе отслужено от митрополит Йоан в присъствието на кмета на града Любомир Христов.

„Сговорна дружина планина повдига“ е казал нашият мъдър някога народ. И сега нека да е така, с общи сили, с християнска вяра в душите, да завършим храма Господен, за да може всеки жител на „Тракия“ да запали свещичка за помен на мъртвите, за здраве на живите, за мир и обич между хората! За да я има нашата християнска вяра, за да се съхрани през вековете нашата чиста православна, а и българска вяра! Тя ни е от душмани спасявали, тя ни е и в делата насърчавала! Да пребъде! На многая лета!

ТУРЦИЯ ЗАДЕЙСТВА РОДОСЛОВЕН НЕООСМАНИЗЪМ

Анкара подтиква потомците на изселници от България и други страни от региона да получат двойно гражданство

Живеещи в Турция потомци на изселници от България, могат да получат българско гражданство съгласно новата опция за електронно управление на страната, с която изселници и мигранти могат да проучат родословното си дърво, предаде БГНЕС.

Вестник „Тюркие“ съобщава, че милиони граждани в Турция са атакували през седмицата новата програма и са успели да открият корените на предците си. Потомците на изселниците от България са най-активни наред с потомци от Македония, Гърция и Румъния. Те вече предприемат законовите стъпки, за да получат второ гражданство в Европа.

Уточнява се, че България безпроблемно дава двойно гражданство. В същата графа са и Босна и Херцеговина (БиХ), Македония и Румъния.

Гърция обаче изисква доказателства за гръцкия произход на майка, баща, дядо, баба или прабаба и тогава задвижва процедурата за предоставяне на документи.

Желаещите да получат двойно гражданство, трябва да кандидатстват пред министерствата на правосъдието, на външните или вътрешните работи, или в консулствата на съответните страни. Те могат да ползват услугите и на правни кантори, които имат разрешение за тази дейност. Докумен-

тите им трябва да бъдат преведени и нотариално заверени.

Онези граждани в Турция, които научат от новата програма, че предците им са пристигнали от България, трябва да подадат заявления до Главна дирекция Гражданска регистрация и административно обслужване (ГД ГРАО), която е подчинена на българското Министерство на правосъдието, информира още турският вестник.

Потомците на румънци и босненци следва да се обърнат към консулските служби на съответните страни и да представят документи, доказващи произхода на праотците им. Пожелалите македонско гражданство, могат да внесат необходимите документи в Министерството на вътрешните работи в Скопие. Хората, получили отказ на исканията за новото гражданство,

имат правото да осъдят съответната държава чрез международни и турски съдилища.

В „Хюрриет“ уточнява, че след Дорязването на териториите на Османската империя започват големи процеси на миграция към Турция от Балканите, Кавказ,

Крим, егейските острови, арабските страни. Най-интензивни миграционни потоци са регистрирани след 1878, 1912 и 1923 г. Поради това лицата, изследващи родословието си, трябва да търсят документи в архивите на главната дирекция за гражданството, в кои-

то е отбелязано откъде са пристигнали съответните бежанци.

Последното преселение на български турци по двустранна спогодба между Анкара и София е от 1978 г., последвано от бежанската вълна през лятото на 1989 г. след т.нар. „възродителен процес“.

ПОСЛАНИК ЛЮБОМИР ШОПОВ

В Турция вече е задействана електронна правителствена програма, в рамките на която потомците на изселници от Балканите, Кавказ, Крим, Егейските острови и арабските страни могат да получат точни данни за родословното си дърво. Най-интензивни миграционни процеси от Балканите е имало през 1878, 1912 и 1923 години. Стоотици хиляди турски граждани вече се възползват от тази възможност, по-специално по отношение на България, Македония, Румъния, Босна и Херцеговина. Съобщава се, че тези държави безпроблемно предоставят двойно гражданство.

От България преселванията преобладаващо са в рамките на двустранни спогодби, които не предвиждат запазване на българското гражданство на заминалите за Турция лица или предоставяне на такова на техните потомци, родени впоследствие там.

„Българската партия“ ДПС се опитва да прокара в Народното събрание закон, според който те автоматично могат да станат български граждани. Ако бъде приет, този закон ще гарантира увеличаването на мюсюлманското население у нас с над един милион души.

Незаконно е запазването на българското гражданство на над 300 000 души, които по собствено желание се преселиха в Турция

през 1989 г. и след това.

Турция рязко променя своята политика, която по принцип не позволява двойно гражданство. Изключението по отношение на съседните страни се прави с единствената цел Анкара да получи допълнителни лостове за въздействие върху общественно-политическия живот в тях. Примерът с България за последните 27 години е достатъчно показателен. Предвиден е и вариант за предоставяне на турско гражданство на повечето от бежанците от Сирия, които без съмнение ще бъдат използвани според „българския сценарий“. Анкара освобождава от военна служба синовете на изселниците от България в случай, че се възползват от двойното си гражданство и се заселят в България на изкупена предварително земя. Предвиждат се и финансови стимули за провеждането на тази операция.

Докато премиерът Бойко Борисов решава световните и европейските проблеми, България продължава да върви по пътя на ислямизация на над един милион цигани и на османизация на „българските турци“ и на българите мохамедани. Ако Анкара успее, към тях в перспектива ще се

присъединят огромно количество потомци на изселници, които трайно ще променят демографското съотношение и християнския характер на нашата страна.

По същество, със своята политика по отношение на Турция България, въпреки „страховитата телена ограда“ широко отваря границите на ЕС за турско и ислямско влияние. Как да тълкуваме тогава думите на министър-председателя, че „в лицето на Турция България има сериозен съсед, който ни пази гърба“?

Редно е г-н Бойко Борисов своевременно да информира ръководителите на ЕС, които ще се срещнат с президента на Турция на 26 март т.г. във Варна, за съществуващия открит Тракийски въпрос между България и Турция, както и за изброените тук опасни за Балканите и за Европа стъпки на Република Турция по въпросите на миграцията и двойното гражданство. Още повече, че българската общественост ежегодно отбелязва 26 март като Ден на Тракия и помни трагичните събития от 1913 година, които не са частен въпрос, а исторически водораздел за национално достойнство и държавност!

ДВОЙНОТО ГРАЖДАНСТВО – ВЕЧЕ ЯВНО ОРЪЖИЕ НА АНКАРА

ГЕН. ТОДОР БОЯДЖИЕВ С „ИЗПОВЕД НА ШПИОНИНА“

На премиерата председателят на СТДБ Красимир Премянов приветства автора

Политици, посланици, дипломати, професори, преподаватели, писатели, журналисти, общественици, специалисти в областта на националната сигурност, потомци на тракийските бежанци, и др. препълниха голямата зала на Военния клуб в петъчната вечер на 23 февруари, когато там се състоя представянето на новата книга на големия експерт по разузнаването ген. Тодор Бояджиев „Изповед на шпионина“ (ИК „Сиела“). Книгата оформя трилогия заедно с предходната – двутомника „Наръчник на шпионина“, излязъл през 2016 г., а иначе е десетата, написана от генерала.

В сегашния си 560-страничен труд авторът с 30-годишна кариера в българското разузнаване зад гърба си разказва истории от своя живот и отправя послание от настоящето към бъдещето, стъпвайки върху трудно извоюваните поуки от миналото. Особено ценни са анализите и оценките му за емблематични събития и процеси на съвременното ни. В книгата са

включени и доста журналистически интервюта с Тодор Бояджиев. На премиерата генералът благодари на семейството си, като откри своя 10-годишен внук Александър – именно негова била снимката на дядо му в „шпионски“ ракурс, използвана след подobaваща обработка за корицата на книгата. Авторът изрази и радостта си, че сред публиката има много млади хора, като изказа следното пожелание: „Дано сред тях да има бъдещи разузнавачи, които да върнат достойнството на тази професия в името на националните приоритети“.

Ген. Тодор Бояджиев наблегна с болка върху тежките последици от разкриването от страна на българската държава на данни за служители на разузнаването – действия, отразили се тежко върху националната сигурност и върху личните съдби особено на хората от нелегалното разузнаване. За себе си генералът подчерта: „Гордея се, че съм бил български разузнавач“. Но добави, че като професионалист има още много неща, за които не може да говори. По отношение на по-нататъшните си писателски планове каза: „След издаването на тази книга не слагам точка, слагам запетая. Следващата напредва в компютърта ми“.

Водещ вечерта бе писателят полк. Лазар Мурджев. За живота и за книгите на ген. Тодор Бояджиев топли думи казаха председателят на Клуба на писателите-криминалисти Бойко Беленски, литературоведът проф. Валери Стефанов от СУ „Св. Климент Охридски“, проф. Йордан Баев от Военната академия „Г. С. Раковски“ и председателят на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Премянов, който предаде сърдечните поздравления на тракийци на автора и му връчи и поздравителен адрес. В приветствието се каза: „И ние се гордеем, че сте в нашите редици – човек на дълга, на верността и честта, посветил живота си на Родината, човек, който предава безкористно своите знания и

опит година след година.

Един от възродителите на тракийското движение след 1989 г., на това поприще Ви неотменно отстоявате своите принципи, своят патриотизъм и неуморно защитавате интересите на тракийските бежанци и техните наследници. И тук проличават изключителните Ви качества на организатор и медиатор, широката Ви обща култура и чувство за дълг. Благодарим!

А безспорното Ви умение на разказвач Ви позволява да споделяте спомените, мислите, оценките и прогнозите си в книги, популярни както в професионалните среди, така и сред широката аудитория.

Днес ние поздравяваме съмишленика, колегата и приятеля ген. Тодор Бояджиев. И се вълнуваме задно с него. Защото тук сред нас е една силна и ярка личност, която отдавна е спечелила нашето уважение и респект с принципите си да отстоява идеала си за един по-добър и справедлив свят.“

ПО ПЪТЯ НА БЕЖАНСКИТЕ КЕРВАНИ

Нова книга на Стоян Райчевски от поредицата „Бежанци“ на издателство „Захарий Стоянов“

Стоян Райчевски се представя с нова книга в поредицата „Бежанци“ на издателство „Захарий Стоянов“. Тя ще бъде представена за първи път в големия салон на БАН на 12 март т.г от 18 ч. Тя се нарича „Бежанци и преселници от Беломорието и Егейска Македония 1941–1949“.

В този том читателят се запознава с факти и документи, събрани усърдно и добросъвестно от известния изследовател, за един слабо познат период от бежанската орис на българите – бежанството и преселението от Беломорието и Егейска Македония в периода, когато в Европа и в света бушуват пожарите на Втората световна война. След възвръщането на Беломорието през 1941 г. към него се устремяват прогонените някога пак оттам бежанци, последват ги прокудените по-рано българи от Източна Тракия, Мала Азия и Македония. Само три години след това следват нови изпитания, принудително изселване и нови бежански кербани на българите от Беломорието и от Егейска Македония, най-драматични от които са преселванията по време на Гражданската война в Гърция (1946–1949), които прогонват и разпиляват оттам и много български чеда из различни държави в цяла Източна Европа.

Читателят научава много неща за новата бежанска драма на българите след изтеглянето на България от Беломорието. При приемането, настаняването и социалното им подпомагане в България те са класифицирани в две категории – на „преселници“ – тези, които са се заселили в Беломорието след лятото на 1941 г., назависимо дали те преди това са били стари бежанци оттам, от Източна Тракия, или от Мизия, и на „бежанци“ – които за първи път се преселват в България. Още по-тежка е съдбата на българските бежанци от Егейска Македония, тръгнали към България, те биват принудително изселвани в Югославия. Освен терора над българското население в Егейска Македония и Западна Тракия по време на Гражданската война, Стоян Райчевски проследява документално и съдбата на политическите емигранти от Северна Гърция, както и на „македонските деца“ в страните от Източна Европа. Книгата представя и всички закони, наредби и постановления след 9 септември 1944 г., свързани с бежанството и преселенията.

Акад. Георги Марков: Искахме си Охридското езеро, а загубихме Бяло море

Представена бе новата книга на историка „Българското крушение 1913“

Трябва да имаме разумна, дългосрочна стратегия, защото по онова време си искахме Охридското езеро, а загубихме Бяло море. Това заяви големият наш историк акад. Георги Марков пред БГНЕС преди премиерата на новата си книга „Българското крушение 1913“, представена от издателство „Захарий Стоянов“, която се състоя в големия салон на БАН на 22 февруари т.г. Сред присъстващите бяха академици, професори, учени и поклоници на научното дело на именития историк. Тук дойдоха и много тракийци, акад. Марков е активен поддръжник на тракийската кауза, член е на Върховния комитет на СТДБ. Издателят Иван Гранитски говори за голямото книжовно дело на акад. Георги Марков, за няколко години излязоха шест фундаментални монографии на историка за българското участие във войните. За книгата „Българското крушение 1913“ и автора говориха кметът на град Сопот Деян Дойнов, политикът Румен Петков, Георги Йорданов, акад. Константин Косев. В аналитично слово историкът Николай Поппетров разкри приносния характер на книгата „Българското крушение 1913“, която е посветена на трагичната и съдбова за България Втората Балканска война, от която започват злочестията за България.

„Втората балканска (Междусъюзническата) война бе кръвопролитна и напрегната, твърде кратка като календарно време и изключително наситена със събития като историческо време. Достатъчно е да споменем, че за един

месец загинаха 20 606 български войници, подофицери и офицери, а 50 303 бяха ранени. Жертвите на населението са още по-големи. България понесе жестоки удари от всички страни, а я нарочиха за „непоправима агресорка“, пише авторът. Това е война, която предопределя съдбата на поколения наред, заяви акад. Марков. Днес всеки гражданин на България има бежански корени. Дедите ни са от Добруджа, от Поморавието, от Вардарска Македония, от Беломорска Македония, от Източна Тракия... Това е много тежка историческа материя и успех да изтегля дори от злото поуки, защото ние отбелязваме Първата балканска война, която е печеливша, но Втората е не само загубена война, а национално крушение. Но и там има поуки, най-вече за онези, които управляват държавата: трябва да има разумна, дългосрочна стратегия. Не да се настоява всичко или нищо, сега или никога, както са казали цар Фердинанд и някои генерали около него и са дали повод на една коалиция от пет балкански държави да нападне България и да прекърши нейното национално обединение, а да се изчака, коментира историкът. Но... тогава надделяват чувствата. Говоря и за общественото настроение, и за вестниците тогава. Но тези, които са ръководили държавата не би трябвало да се поддават на тези емоции, а да бъдат разумни и да мислят в перспектива кога една война може да бъде спечелена и кога – предварително загубена, констатира акад. Марков.

„НЕ ИЗТРЪГВАЙТЕ КОРЕНИТЕ НА РОДНОТО СЕЛО“

В памет на славейновеца Стефан Илчевски

ГЕОРГИ МИТРИНОВ

На 17 февруари 2018 г. си отиде от нас д-р Стефан Илчевски. Роден е на 24 март 1920 г. в с. Карлуково (дн. Славейно, Смолянско). След завършване на основно образование в родното село и в с. Равен, Момчилградско, където се установява за известно време семейството му, продължава обучението си в Духовната семинария в Пловдив, която завършва с отличие. След това завършва Първа мъжка гимназия в същия град. Още тогава се проявява влечението му към хорското пеене. През този период написва 60 едногласни песни по текстове на известни български поети. Тъй като няма средства за обучение във висше учебно заведение, се връща в родното село Карлуково и работи като учител. Там се занимава и с хорова дейност. Ръководи училищен и църковен хор. Но вместо след това да се запише в Музикалната академия, пак поради липса на финансови средства за издръжка, се озовава в Духовната семинария в София. На следващата година се прехвърля в Медицинския факултет. По време на следването си е подпомаган финансово от свои роднини, а се издържа и чрез участие в певчески хорове. Завършва медицинското си образование през 1948 г., след което работи като лекар в Кърджали и Кърджалийско, в Свиленград и др. От 1954 г. започва работа в Клиниката по нервни болести към ВМИ – Пловдив, а от 1963 до 1978 г. е завеждащ Неврологичното отделение към Втора градска болница в гр. Пловдив. От 1986 г. до 1993 г. е невролог в ТЕЛК- гр. Смолян. От 1994 г. до 2000 г. е невролог-консултант във ВМИ – хирургичен блок в гр. Пловдив.

През цялото това време не се отказва от своето голямо влечение към хорското пеене. Общо е организиран и ръководил на различните места, където е работил, 16 смесени и дамски хора. Събира и записва народни песни от Средните Родопи, както и прави аранжировки на народни песни.

Не му е чужда и краеведската тема. Проучва миналото на родното си село Славейно, в резултат на което написва изследването „Не изтръгвайте корените от родното село“. Автор е на „Паметна книга за проф. д-р Константин Чиров“, известен български лекар и учен, който също е славейновец. В съавторство с доц. Асен Маргаритов издава книгата „За здравето на родопчани“. Автор е на разкази, есета, сценарии и др.

даша градивни мисли за бъдещето на селото“ (с. 8). Мнението му е особено актуално днес, когато наистина на традиционния събор в Славейно, а и не само на тоя събор, се събират за кратко и някак по отделно (семейно, родово), много потомци на изселили се земяци, за да се видят и разтъжат. Но не се случва онова творческо единение, от което да се родят идеи за оцеляването и за бъдещото развитие на родния край. А творчески потенциал има.

Приносното в книгата на д-р Илчевски е, че са публикувани нови документи, свързани с възрожденската и революционната история на Славейно (Карлуково), което допълва станалата класическа селищна монография на Петко Карапетков. Авторът дълго време е събирал материал, работил е в архивохранилища и библиотеки, и изважда на бял свят

нови данни за историята на родното си село. Въз основа на проучени документи ревизира мненията на предишни изследователи за това, че Апостолът на свободата в Македония, Тракия и Странджанско Гоце Делчев е учил във Военното училище в гр. София едновременно с карлуковец Пею Шишманов – бъдещ ръководител на революционната организация в Среднородопието – и че е посещавал с. Карлуково.

Вторият раздел на книгата е посветен на карлуковските възрожденци и комити. На всеки от включените в изследването карлуковци е отделено подобаващо място с данни за живота и дейността му. Архивните данни са допълнени със спомени на възрастни карлуковци. Така читателят може да открие нови данни за ярки фигури от Карлуково, свързани с Възраждането, каквито са Радич кехая, Колько Шопов, Стойчо Митрин, Вълко Шишманов – Старият учител, Емануил Беев (поп Маноль), който е бил 16 години, в два отделни периода, екзархийски наместник на Ахъчелебийско. Авторът разглежда въпроса за родното място на възрожденския деятел Илия Бялковски, чиято майка е карлуковка, и аргументирано доказва, че е роден в с. Карлуково. Подробно описва житейския му път (с. 47-52). Проучването има приносен характер и за революционното дело в селото и като цяло в Сред-

нородопието. Разчетени са тайните шифри за кореспонденция, използвани по време на революционното движение 1900–1903 г. В сравнителна таблица са дадени шифрите от 1900, 1902 г. (м. септември – декември), 1903 г. (първа половина), 1903 г. (втора половина). Описани са тайните имена на селища, местности и псевдоними на революционни дейатели (с. 133-139). Само по себе си това е едно езиковедско изследване.

В книгата е отделено място освен за ярките представители на революционното движение в Карлуково Пею Шишманов, Вълко Шишманов, Никола Шишманов, Колю Петровски, свещ. Ангел Инджов и др., и за революционни дейци като Гоце Делчев и Пейо Яворов (с. 163-180). Много интересен е подходът на автора в материала, посветен на революционния водач Гоце Делчев. Той не се е захванал да преразказва вече написаното от други, в опит да представи образа на революционера, а е оформил един материал с цитати за личността и дейността на големия революционер. Така читателят може да добие непосредствена представа за революционера и човешката му личност.

знакови места, свързани с историята на селото, като Поляната (център на селото) и Чуката (изходът по пътя за с. Петково); местността „Св. дух“, известна като Родопско-Оборище др.

Раздел IV е посветен на знакови личности, оставили следа в историята на Карлуково – Славейно в по-ново време: известни строители като Славо Райчевски (майстор Славо); общественици като Асен Стойчев Струнчевски, Васил Чинков и др.; творци като Иван Шишманов – поет и преводач, арх. Боян Чинков, известен като Царят на вицовете. Представени са карлуковци като индустриалецът д-р Никола Чиров, проф. Константин Чиров, арх. Стойчо Велковски, проектирал новия център на гр. Смолян; Тодор Стойчев Струнчевски – автор на Родопски речник в 3 части – и др. Специално място отделя за просветните дейци в селото, наречени от него „факлоносци“. Подробно са разгледани житейската съдба, обществените дейности и творчеството на летописеца на Славейно – Петко Карапетков. Очеркът за него завършва така: „Биографията на Карапетков е историята на Сла-

вейно в откъса на неговия живот – живата история. Според мене, той е допринесъл най-много за културно-просветния възход на Славейно, след Васил Чинков. Принос на място, сред самите селяни, в самото село!“ (с. 374). Като цяло в изследването на Стефан Илчевски са обхванати темите, разглеждани и от Петко Карапетков в неговата селищна монография и в останалите му книги, но е факт, че навсякъде е включена още фактология, изнесени са нови, неизвестни факти, което я прави ценен източник на сведения за историята на с. Славейно и на Среднородопието като цяло.

Всяко селище има своите знакови личности, оставили следа в неговата история. За щастие, родопското

Обстойно е разгледана борбата за църковна независимост в Карлуково и в Среднородопието. Д-р Илчевски се позовава на данни от публикации на големите родоповеди Христо Попконстантинов, Стою Шишков, както и на други съвременници на събитията, показвайки двигателите на Възраждането в селото.

В третия раздел „Бит и душевност на някогашните карлуковци“ също има включена много интересна фактология. Обърнато е внимание на старите карлуковски занаяти, на фолклорната песенна традиция. Отделено е внимание на

Карлуково (Славейно) е дало много такива знакови личности в регионален, родопски, и в общобългарски план. Трудно е да се определи мястото на всеки заслужил в своята област карлуковец (славейновец), а и не е нужно. Но трябва да отдадем дължимото на летописците, както и д-р Стефан Илчевски. Защото техните изследвания дават възможност обикновения читател да се запознае с миналото на своя роден край, да допълни познанията си по темата. Авторът си отиде от нас, но неговото послание ще остане: „Не изтръгвайте корените от родното село“!

БАБА МАРТА БЪРЗАЛА, МАРТЕНИЧКИ ВЪРЗАЛА...

Червено-белият конец е един от най-типичните български символи с хилядолетна традиция

В ДИМИТРОВГРАД - ПОЖЕЛАНИЯ ЗА ЗДРАВЕ И КЪСМЕТ

На 1 март т.г. младите тракийци от тракийското младежко дружество „Стайко войвода“ – Димитровград и децата от професионална гимназия „Проф. д-р. Асен Златаров“ поставиха началото на поредицата от съвместни инициативи, планирани за м.март по повод Деня на Тракия.

Те посетиха детска градина 1 в Димитровград – „Звънче“, основно училище „Алеко Константинов“ и основно училище „Пенчо Славейков“, както и детски център за деца с увреждания и зарадваха малчуганите с ръчно изработени мартенички и подаръци.

В детската градина обличените с народни носии

какички – Камелия и Шери и тяхната учителка г-жа Славова грабнаха сърцата на децата. В ролята на малката Мартенка, внучката на баба Марта, влезе четиригодишната Ния-Софи. Председате-

■ В Димитровград на 1 март е весело

лят на младежкото тракийско дружество Демислава Костова разказа на децата легендата за мартеницата и как тя е дошла по нашите земи. Каза още, че тракийците от града са щастливи, защото учениците от гимназията са решили да работят съвместно с тях за тракийската идея и да се включат във всички предвидени инициативи. По този начин деца обучават деца в родолюбие. Така традициите се предават от поколение на поколение и се запазва родовата памет.

Желаем на всички тракийци здраве и късмет, любов и единение!
Честита баба Марта!

■ Момент от първомартенското тържество в Несебър

■ Тракийски деца от Димитровград на 1 март

ТРАКИЙЦИ ПРАТИХА МАРТЕНИЦИ В ТУРЦИЯ

АНЕТА ГЕОРГИЕВА

Вече трета година жените от тракийското дружество „Георги Сапунаров“ и народното читалище „Тракия – 2008“ – Хасково изработват мартеници подарък за децата от Българското неделно училище „Св. св. Кирил и Методий“. С традиционните символи на идващата пролет се окичиха и наши сънародници и гости в Българската екзархия и Генералното консулство в града край Босфора. Пратка с оригинални мартеници бе адресирана и до българската православна черква „Св. Георги“ в Одрин и Генералното консулство там. Мартениците са изработени ръчно с материали, закупени от членовете на читалището и дружеството. Общият брой на изработените мартеници е около триста.

Наред с подаръка от мартенички, тракийци от Хасково подпомагат с учебници и учебни помагала децата от Неделното училище при Българската Екзархия. а така също участват активно в подготовката за честването на националния празник – 3 март с Генералното консулство в Одрин.

ГРАДЪТ НА СЛЪНЦЕТО КРАЙ АНГЕЛ ВОЙВОДА Е ТАКА ТЪРСЕНИЯТ ХЕЛИОПОЛИС

Градът на слънцето край Ангел войвода е така дълго търсения Хелиополис. Разкопките в община Минерални бани ще продължат и през тази година Това каза археологът доц. д-р Здравко Димитров. Той се срещна с кмета на община Минерални бани за да уточнят подробности и дати около бъдещата работа. Кметът Мюмюн Искендер каза, че общината ще намери средства да финансира дейностите по разкопките и през тази година.

Очакваме да спечелим и проект за изграждане на инфраструктура до подхода към обекта – асфалтов път и паркинг. До самия комплекс ще се стига

по пътека, както е на Перперикон.

От Хелиополис има пряка видимост към Перперикон, а оттам към Татул. Това го поставя в основната схема на най-значимите древни светилища, защото това е бил основния принцип при изграждането им, сподели Здравко Димитров. Ние попаднахме на огромно тракийско светилище, скална гробница, скален олтар, скален часовник, засега единствен в България и други находки.

ТРИФОН ЗАРЕЗАН – СЛЪНЦЕ, ВИНО И ЛЮБОВ...

ПЛОВДИВ

Читалище „Тракия – Пловдив – 2008 г.“ се превърна в своеобразна театрална сцена, на която се правят възстановки на народни традиции и обичаи.

Посветихме среща на ритуала, свързан с Трифон Зарезан. По стара българска традиция си избрахме „цар“, който зарязва три лозови пръчки за здраве и берекет на всички пловдивски тракийци.

Членовете на клуб „Традиции“ и „Приятели на книгата“ съчетаха двата празника – този на православните християни със съвременния, празнуван от младите – Св. Валентин. В залата четохме любовни стихотворения на Дамян Дамянов, Блага Димитрова, Сергей Есенин и др.

Под звуците на смях, веселие и хубава българска музика, присъстващите вдигнаха наздравица с пожелание за здраве и още такива споделени срещи.

КРУМОВГРАД

На 14 февруари т.г. членове на дружество „Тракия 1922“ в Крумовград, съвместно с членовете на Клуба на пенсионера и хората с увреждания, самодейци от читалище „Христо Ботев 1914“ отпразнуваха Деня на лозаря – Трифон Зарезан. С ритуал по зарязване на лоза, конкурс за най-добро вино собствено производство, със стихове, песни наричания бе отпразнуван празникът Трифон Зарезан. Заместник кметът на община Крумовград Абидин Хаджимехмед награди с парични награди и грамоти участниците в конкурса за най-добро вино, собствено производство. С първото място бе отличен председателят на тракийското дружество Веселин Костов. На второ място – Тонка Чорбаджиева, на трето място е Димитър Димитров.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А, тел.: 02/987 48 96 Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталожен номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, Георги ДИМИТРОВ -зам. гл. редактор, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Елена АЛЕКОВА, Никола ИНДЖОВ и Хубен СТЕФАНОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABG SF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) – 044/62 48 53; Анета Георгиева (Хасково) – 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

Знаменит благодетел на българската просвета

„И нека духът на покойния дарител д-р Петър Берон бди над Българската мъжка гимназия в Одрин вечни времена“

КИРИЛ МОМЧИЛОВ

В пантеона на българските възрожденци д-р Петър Берон заема достойно място. Народът ни го знае най-вече с неговия „Рибен буквар“ – първата българска енциклопедия, издадена за обучение на децата.

Тръгнал от килийното училище в Котел, Петър Хаджи Берович (1800–1871) ще стигне до Кралското научно дружество в Лондон, пред което е докладван трудът му „Причините за земния магнетизъм“. Дълъг е списъкът на научните области на знанието, десетки хиляди са страниците на френски, немски и гръцки език, в които ученият-енциклопедист излага своите виждания, дава обясненията си за всички явления в природата и обществения живот.

Петър Берон ни е оставил идеи и разработки, които и до днес не са реализирани. Неговото оригинално мислене го е направило учен-новатор, експериментатор и изобретател едновременно.

Показателни в това отношение са специалните глави от труда му „Кратка физика“, публикуван в третия том на осемтомната му „Панепистемия“: „Нова система парни машини“, „Подморски телеграф без жици“ и „Причините за земния магнетизъм“.

Идеята за безжична съобщителна връзка бе реализирана след неговата смърт, а разработките и предложенията в областта на машинната механика виждаме в съвременната топлотехника и топлофикацията.

Петър Берон провеждал опитните си изследвания със

собствени уреди и апарати. Както свидетелстват съвременниците му, той живеел много скромно, бил предан почти до самозабрава на своите научни знания, не харчел повече от седем-осем франка на ден. Той правел тази икономия, за да принесе някаква полза на бедното свое отечество и бедното човечество.

жина решила имението да бъде продадено, като получената сума се внесе в „един неотчуждаем фонд под името „Фонд на д-ра Петра Берон за издръжане българска мъжка гимназия в Одрин“. Средствата ще са под разположение на Светата българска ексархия.

Днес и децата от първи клас знаят, че Петър Берон е съставил и издал през 1824 г. прочутия по българските земи „Рибен буквар“. Като велик реформатор и пръв педагог той рагува за откриване на български училища, в които да се преподава на майчин език; вместо буквена метода въвежда звучната; препоръчва и взаимната метода, която се прилага за първи път в откритото през 1835 г. училище в Габрово.

– Когато аз първо видях по другите места какви деца начеват да четат на книги, писани на техния език, познах колко зле струват по нас учителите и колко напразни муки теглят горките деца – изповядва се Петър Берон.

На малцина от читателите навярно е известно неговото завещание, с което той завещал имота си на българското училище със завета да се построят сгради и да се поддържат български гимназии, които да разпространяват

■ Портрет на знаменития учен, просветител и дарител

просветата и културата по всички кътчета на Тракия.

Първото българско училище в Одрин е открито през 1846 г. в махалата „Калето“, но гръцките духовници го опожаряват. В 1851 г. в „Калето“ заможният българин Найден Чорбаджи Кръстев построява българско училище.

В Одрин се учели деца от целия вилает, както и от други селища на Тракия. С особена обич и внимание учениците разгръщали „Рибния буквар“, написан от бъдещия дарител и патрон на гимназията. До учебната 1881–1882 г. училището било начално, след това се откриват последователно от I до IV клас. На основата на четирикласното училище от учебната 1894–1895 г. имаме „Българска мъжка гимназия на д-р Петър Берон в Одрин“. В нея прие-

мали ученици на възраст от 9 до 20 години и то не само от Тракия, но и от Македония и България. Освен двете сгради в квартал „Топ Капъ“ с пари от фонда била купена още една – до „Балък пазар“.

След дълго ходене по мъките най-после на 19 април 1898 г. със султански ферман било разрешено строителството на нова сграда. Дебърски майстори преустроили и зданието на „Балък пазар“. Издръжката и управлението на гимназията се осъществявали от Българската ексархия със средства от „Фонд на д-р Петър Берон“.

По време на стихийния пожар през 1905 г. в Одрин, когато изгаря цял квартал, изгоряла и сградата на Българската мъжка гимназия. Пет години по-късно, през пролетта на 1910 г., започнал строежът на голяма

сграда за гимназията и пансион към нея. По време на водосвета при полагането на основния камък директорът на гимназията Антон П. Стоилов казал в словото си:

„Издигат се паметници на царе, на полководци и други велики хора, но по-велик паметник от този на просветата и на благоденствието не може да бъде. Нека великият дух на покойния благодетел д-р Петър Берон, който с благоденствието си зида паметник в сърцата и душите на всички български поколения, които ще черпят просвета и възпитание в този храм на науката за българите от Одрин и цяло Одринско, бди над него. Дано този храм за просвета на българския православен народ просъществува за вечни времена!“

Уви! Още по време и след Балканската война гимназията и пансионът били превърнати от турските власти във военна болница. Сградата и дворот стават собственост на турската държава...

От началото на XXI век Съюзът на тракийските дружества подхваща една лелеяна мечта – „Тракия без граници“, за укрепване и разширяване на добросъседските отношения с Турция и Гърция. Какво по-хубаво от това да възкресим българската мъжка гимназия „Д-р Петър Берон“ в Одрин! Гимназията да стане Балкански колеж за изучаване на български, турски и гръцки език, за подготовка на специалисти в областта на икономиката и международните отношения! Фар на просветата и културата не само за Тракия, но и за цяла обединена Европа! („Дума“)

■ Първият български буквар

Какъв по-добър пример за саможертва в името на науката, за благо на човека от живота и делото на големия българин д-р Петър Берон!

От историята знаем за жестокото убийство на д-р Петър Берон на 21 март 1871 г. в дома му в Крайова, Румъния. Издъхнал 25 дни преди крайовският съд да се произнесе в негова полза по делото срещу Папазови за имението му „Скорила“.

Приживе казал:
– Безкрайно злочест ще умра, ако видя преди това, че България ще бъде лишена и от моя малък подарък подир смъртта ми!

Едва се успокоила душата му и специална комисия от ръководни личности от Българската добродетелна дру-

■ Възпитаници на Мъжката гимназия „Д-р Петър Берон“ в Одрин